

izjava koja je objavljena u prigodnom broju Privrednog vjesnika, posvećenom održivom razvoju, listopad 2003.

PRIJEDLOG SUSTAVA ZBRINJAVANJA OTPADNE STAKLENE AMBALAŽE U RH

Staklo je materijal koji se može u potpunosti reciklirati, i to bezbroj puta. To znači da se od 1 kg staklenog loma, uz dodatak energije, dobije 1 kg novih staklenki jednake kvalitete. Korištenje staklenog loma u proizvodnji staklene ambalaže ima određene prednosti:

1. smanjuje se upotreba primarnih sirovina (pijesak i soda kojih u prirodi ima u ograničenim količinama), te količina vode utrošene prilikom njihove eksploatacije,
2. smanjuje se potrošnja energije,
3. smanjuje se emisija štetnih plinova u atmosferu,
4. rasterećuju se komunalne deponije (oko 8-10% smeća čini stakleni lom!)

Sakupljanje staklenog loma u RH

U Republici Hrvatskoj se zbog rata potrošnja staklene ambalaže smanjila s 111.000 t u 1990., na 45.000 u 1992. godini. Radi bolje kupovne moći stanovništva i razvoja turizma, potrošnja boca posljednjih godina opet raste, pa je lani u RH prodano oko 93.000 t staklene ambalaže, s tendencijom daljnjeg rasta.

Znamo li da se u Vetropack Stražu prošle godine vratilo samo 14.080 t staklenog loma (s područja Republike Hrvatske), nameće se alarmantna činjenica da je 79.000 tona starog ambalažnog stakla završilo u smeću, ne samo na organiziranim deponijama, već i u šumama, rijekama, poljima. Ne treba posebno ni isticati razmjere ekološke i ekonomske štete koja se time čine našoj državi.

Uzevši u obzir informacije s kojima raspoložemo, izračunali smo kako je stopa povrata u 2002. g. bila oko 15%. Iako je postotak porastao, još uvijek ne možemo govoriti o organiziranom sakupljanju staklenog loma u našoj državi.

Za usporedbu: U Švicarskoj, u kojoj se čitava nacija stavila u službu zaštite okoliša, u 2002. je vraćeno **93,8%** od ukupne količine staklene ambalaže plasirane na tom tržištu. Svaki Švicarac je te godine vratio više od 40 kilograma otpadnog stakla, čime su Švicarci poboljšali vlastiti državni rekord i ostali prvi na svjetskoj rang listi recikliranja.

Prema našem mišljenju, osnovni uzroci sadašnjeg stanja su:

1. nedovoljno razvijena sakupljačka mreža; u gradovima i mjestima ne postoje kontejneri u koje bi stanovništvo odlagalo prazne boce i staklenke,
2. nedorečeni zakonski propisi i njihovo nepoštovanje,
3. nerazvijena svijest hrvatske javnosti vezana uz pravilno zbrinjavanje ambalažnog otpada.

Projekt "Staklo nije smeće"

Vetropack Straža je prije 4 godine izgradila moderan pogon za čišćenje i granuliranje starog ambalažnog stakla, u kojem **može preraditi sav stakleni otpad nastao u Republici Hrvatskoj**. Taj pogon danas radi sa samo 30% kapaciteta jer se u tvornicu ne vraćaju dovoljne količine za preradu. Godišnje se u njemu preradi oko 15.000 t staklenog loma (uključujući lom koji kupujemo u susjednoj Sloveniji). Dogradnjom pogona za odvajanje po bojama, kapacitet bi se mogao i povećati.

U želji da potakne organizirano sakupljanje stakla u našoj državi, Vetropack Straža je prije dvije godine otvorila projekt pod nazivom **"Staklo nije smeće"**. Cilj projekta je do kraja 2006. udvostručiti količinu staklenog loma koji se vrati u našu staklanu.

Kontaktirali smo sve sudionike kružnog toka staklene ambalaže, naše kupce, sakupljače i predobrađivače staklenog loma te prvenstveno lokalne vlasti i komunalna poduzeća u većim gradovima, i predložili im ekološku, ali i ekonomsku izvedivost projekta.

Našim kupcima smo ponudili punu tehničku podršku i pomoć vezanu uz odlaganje krša u krugu njihovih tvornica te odvoz do naše tvornice stakla. Kako veliki problem predstavlja nedovoljno razvijena svijest hrvatskih građana o zaštiti okoliša, veliku pažnju treba posvetiti educiranju javnosti za

* Uključujući i proizvode iz uvoza.

** Na 8. međunarodnom simpoziju o zbrinjavanju otpada, održanom u listopadu prošle godine u Zagrebu, objavljen je podatak da 8-10 % komunalnog otpada čini staklena ambalaža.

pravilno zbrinjavanje ambalažnog otpada. U Krapinsko-zagorskoj županiji pokrenut je pilot-projekt u sklopu kojeg su se osnovne škole takmičile u sakupljanju starog ambalažnog stakla. Obzirom na ostvarene rezultate, takvu suradnju sa školama namjeravamo provesti u većini županija RH.

Zakonski okvir

U Republici Hrvatskoj je danas na snazi Pravilnik o postupanju s ambalažnim otpadom (iz '96. g.). Tim Pravilnikom bi tvrtke, koje punu staklenu ambalažu stavljaju u promet, morale brinuti o njenom zbrinjavanju, ali ta se odredba uglavnom ne poštuje. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja izradilo je novi prijedlog Pravilnika o postupanju s ambalažnim otpadom, uvidom u koji zaključujemo da neće na adekvatan način riješiti ovaj problem, te da će doživjeti sudbinu Pravilnika iz '96.

Stoga smo izradili svoj prijedlog sustava zbrinjavanja otpadne staklene ambalaže u Republici Hrvatskoj, koji smo prezentirali ministarstvima zaštite okoliša, gospodarstva, financija te drugim kompetentnim ustanovama i tijelima. Ovakav je sustav najjeftiniji jer će svaka u te namjene odvojena kuna biti u funkciji prikupljanja i otkupa otpadnog stakla, bez ikakvih dodatnih administrativnih troškova. Sve administrativne usluge sustava provodi Vetropack Straža besplatno. Smatramo da smo kao jedini proizvođač staklene ambalaže u Hrvatskoj, koji raspolaže iskustvima sestrinskih staklana iz Švicarske, Austrije i Češke, kompetentni ponuditi svoj prijedlog zbrinjavanja staklenog loma (jedini smo koji svoj proizvod može, nakon njegove upotrebe, u potpunosti preuzeti, preraditi i upotrijebiti u proizvodnji novih boca).

Moguće rješenje za Republiku Hrvatsku

Prijedlog Vetropack Straže je da se pokrenu sljedeće aktivnosti:

1. Podijeliti Hrvatsku na regije za koje će se raspisati natječaj za dodjelu koncesije za sakupljanje staklenog loma (najlogičnije da to budu županije)
2. Javnim natječajem odabrati koncesionara po regijama. Jedan koncesionar može "obrađivati" jednu ili više regija.
3. Koncesionar se mora obavezati:
 - da će u određenom roku (npr. 2 godine) opremiti "svoje" regije potrebnim brojem kontejnera
 - da će osigurati predobradu otpadnog stakla, tj. da će prema vlastitom računu isplativosti, s obzirom na veličinu i geografski izgled regije te disperziju stanovništva, izgraditi jedno ili više sabirnih mjesta s minisortirnicom, na kojima će se izdvajati grube nečistoće i odvajati staklo po bojama. Tehničku dokumentaciju za minisortirnicu osigurava Vetropack Straža.

U financiranju sustava sudjeluju županije, općine, gradovi, Vetropack Straža te kupci staklene ambalaže plaćanjem tzv. "zelene točke". Potrebno je prilagoditi zakonske propise na način da bi se zbrinjavanje otpadnog stakla moglo provesti na opisani način.

Potrebno je napomenuti kako je prezentirani model **modularnog tipa**, odnosno primijenjiv i za zbrinjavanje drugih vrsta ambalažnog otpada.

Financiranje sustava

Financiranje sustava moglo bi se provoditi prema sljedećem ključu:

- Vetropack Straža plaća 115 kn po toni preuzetog stakla dopremljenog u Vetropack Stražu.
- Županije plaćaju određeni iznos po toni prikupljenog stakla na svojem području, koji treba utvrditi na bazi prosjeka za Hrvatsku jer je utvrđeno da se u komunalnom otpadu nalazi 8 do 10% stakla. Ako se to staklo izdvoji, zbrinjavanje komunalnog otpada bit će za taj postotak jeftinije, pa je logično da se taj iznos usmjeri u naknadu troška zbrinjavanja otpadnog stakla.
- Proizvođači staklenog otpada (proizvođači pića i hrane) trebaju snositi preostali dio troškova zbrinjavanja. Iz tog bi razloga trebalo formirati **neprofitnu interesnu udrugu** za zbrinjavanje staklenog otpada, koju bi činili:
 - kupci staklene ambalaže u RH
 - uvoznici staklene ambalaže i proizvoda pakiranih u staklo
 - koncesionari - sakupljači otpadnog stakla
 - županije
 - proizvođač staklene ambalaže

* Prema uzoru na model "Grüner Punkt" koji funkcionira u Njemačkoj, a koji se odnosi na zbrinjavanje ukupnog otpada koje se u društvu generira.

Funkcioniranje sustava

Udruga bi imala svoj žiro-račun na koji bi se uplaćivala sredstva za zbrinjavanje staklene ambalaže. Članovi Udruge birali bi Vijeće koje bi prema Statutu Udruge donosilo određene odluke i raspolagalo prikupljenim financijskim sredstvima. Vijeće bi odobravalo kalkulacije (koncesionara) i utvrdilo važeću cijenu po toni isporučenog predočišćenog otpadnog stakla za svaku županiju (cijene su po županijama različite radi različitih troškova prijevoza od kontejnera do sabirnog centra).

S koncesionarima bi se potpisali ugovori s definiranim ukupnim cijenama za tonu isporučenog stakla, rokovima plaćanja, kvalitetom itd. Potpisnici ugovora bili bi koncesionari, Vetropack Straža, županije i Udruga. U ugovoru bi se točno definiralo koliko od ukupne cijene prikupljenog staklenog loma sufinancira Vetropack Straža, koliko županija, a koliko Udruga. Na taj način koncesionar, za isporučene količine stakla Vetropack Straži, iz sva tri izvora zajedno dobiva punu cijenu po isporučenoj toni stakla.

Financijska sredstva Udruge

Proizvođači staklenog otpada (subjekti koji stavljaju u promet punu staklenu ambalažu) bi uplaćivali određeni postotak od nabavne cijene staklenki na račun Udruge. Time bi bile obuhvaćene domaće proizvođačke tvrtke te tvrtke koje se bave uvozom proizvoda pakiranih u staklenu ambalažu te ih stavljaju u promet na hrvatskom tržištu.

Uplate na račun Udruge najlakše bi se kontrolirale na način da kupac staklene ambalaže plaća određeni postotak za njeno zbrinjavanje (prema modelu "zelena točka") uz fakturu kojom plaća staklene boce Vetropack Straži. Vetropack Straža bi, dakle, na fakturi obračunala postotak za zbrinjavanje staklenog otpada na isti način kojim se obračunava PDV, te bi ga uplatila na žiro-račun Udruge.

Ako kupac punu staklenu ambalažu izvozi, dostavlja Udruzi dokaze o izvozu, a Udruga mu vraća iznos koji je platio za zbrinjavanje ambalaže.

Uvoznici proizvoda pakiranih u staklo moraju uplatiti zbrinjavanje ambalaže prilikom uvoza, što znači da će carini predočiti, uz ostale uvozne dokumente, dokaz o uplati adekvatnog iznosa na račun Udruge.

Zaključak

Vetropack Straža predlaže da se zakonski propisi prilagode na način da omoguće funkcioniranje prikazanog sustava prikupljanja otpadnog stakla. To znači da bi trebalo obavezati proizvođače koji pakiraju svoje proizvode u staklenu ambalažu da, za potrebe kasnijeg zbrinjavanja, uplaćuju prilikom njene nabave određeni iznos po kilogramu stakla. Uvoznici prazne staklene ambalaže isti bi iznos uplaćivali kod uvoza, te ga ugradili u konačnu cijenu. Na taj bi način za svaku staklenku koja izađe iz Vetropack Straže ili koja je uvezana u Hrvatsku, unaprijed bilo plaćeno njeno zbrinjavanje.

Namjera nam je da se čim aktivnije uključimo u provođenje sustava, u svim njegovim segmentima, a cilj da nam se u skoroj budućnosti u našu tvornicu stakla kao sirovina za proizvodnju vrati barem 50% staklenki proizvedenih u Vetropack Straži.

Dragutin Špiljak